

Akcija oživljavanja zadrugarstva Vlade Republike Srbije „500 zadruga u 500 sela“, koju vodi Ministarstvo za regionalni razvoj Vlade Srbije i Akademijски odbor za selo SANU, uz pomoć zadružnog saveza, kao i šire javnosti i medija, istovremeno je i pokušaj revitalizacije srpskog sela. Selu je potrebna nova socijalna i agrarna reforma. Prema istraživanju Akademijskog odbora za selo SANU (B. Gulana) od 4.700 sela u Srbiji oko 1.200 je na putu nestanka. U 86 odsto opada broj stanovnika. U 1034 se nalazi manje od po 100 žitelja.

Njih 400 nema nema prodavnicu, u 2000 nedostaje pošta, dve trećine ambulanta, 500 nema put. U tim srpskim selima je 50.000 praznih kuća bez vlasnika, a na još 150.000 njih piše da u njima trenutno niko ne živi. Srbija je već zemlja koja nema nijedno selo. Jer, ta kategorija nepostoji u Ustavu, u kome piše - naseljena mesta!? Do nekih ne vodi asfaltni put, a zbog nedostatka dece škole, odnosno njihova isturena odeljenja, jedno po jedno se gase. U 2015. godini 173 škole imale su samo po jednog đaka. Situacija je najdrastičnija na jugu zemlje, odnosno u pet okruga. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, Republika Srbija raspolaže sa 5.097.000 hektara poljoprivrednog zemljišta, od čega je 4.224.000 obradivo. Prema popisu iz 2012. u okviru poljoprivrednih gazdinstava iskorišćeno je 3.355.859 hektara dok preostali otpada na utrine, pašnjake, livade... Jedan od autora projekta „500 zadruga u 500 sela“ i teze da „današnja Srbija nema nikakvu šansu za opstanak dok se ne zaustavi zastrašujući trend odumiranja sela“, novinar-publicista, član Akademijskog odbora za selo Srpske akademije nauka i umetnosti i Naučnog društva ekonomista Srbije, gospodin Branislav Gulan, ističe da je svrha ovog projekta da se pomogne malim proizvođačima, sa posedom do 2.5 ha, i žiteljima sela omogući dostojanstvena egzistencija, jer „sa nestajanjem sela, nestaje i - Srbija!“. Akcija „500 zadruga u 500 sela“ u trajanju od tri godine, započeta je 2017. godine kada je 196,4 miliona dinara bespovratnih sredstava (oko 1,6 miliona evra) podelilo 22 zadruge, najviše u južnoj Srbiji, šest u centralnoj i četiri zadruge iz Vojvodine. Naredne, 2018. godine sredstvima 804 miliona dinara podstaknut je rad 73 zadruge, od kojih oko 20 iz Vojvodine. Akcija se nastavlja i ove godine. Za godinu i po dana 95 zadruga dobilo je prvi put posle sedam decenija od države nepovratno skoro milijardu dinara. To će omogućiti da se u otvori 95 malih zadružnih fabrika! Očekivanja su da će u periodu 2018 - 2020. taj iznos dostići cifru od 25 miliona evra. Davanje podsticajnih bespovratnih sredstava zadrugama je prvi put posle sedam decenija na ovim prostorima da je država odlučila da na ovaj način pomaže zadrugarstvo. Efekat akcije za revitalizaciju zadrugarstva je između ostalog osnivanje više od 330 novih zadruga. Do pokretanja akcija „500 zadruga u 500 sela“ Srbija je bila zemlja u kojoj se godišnje gasilo 100 zadruga. Najkritičnije stanje je u Jablaničkom, Pčinjskom, Topličkom, Nišavskom i Pirotskom okrugu, koji su odlukom Vlade Srbije bili označeni kao prioritetni za dobijanje

podsticajnih bespovratnih sredstava, do 60.000 evra za novoosnovane i do 120.000 evra za postojeće zadruge. Prve dve složene zadruge u Arilju i Starom Slankamenu dobile su po 500.000 evra. Ovaj projekat Vlade Republike Srbije je impuls koji je doveo do „eksplozije“ interesovanja za udruživanjem, čime je načinjen prvi ozbiljan korak ka vraćanju izgubljenog poverenja i u zadruge i u odnos države prema udruživanju. Vraćen je duh zadrugarstva, promenjena je i zadrugna mapa Srbije.

Gospodin Gulan podseća da se u zadruge posle Drugog svetskog rata unosila imovina, koja je u jednom trenutku neopravdano oduzeta i još se ništa nije učinilo po pitanju njenog vraćanja, za šta je potrebno obezbediti oko dve milijarde dolara. Siromašna država danas nema tog novca. U današnje zadruge zadrugari ne unose imovinu već svoj proizvod. Cilj udruživanja je da se poveća proizvodnja, obezbedi tržište, a proizvođač dobije pare za svoj proizvod. Za projekat „500 zadruga u 500 sela“ povećanje proizvodnje je samo prvi korak u obezbeđivanju neophodnih uslova za život u selu i pokušaj promene smeru koji je dugo vodio iz sela u grad. Jer, na prostorima nekadašnje Jugoslavije, od 1950 do 2000. godine je iz sela u grad prešlo osam milioan ljudi. Za takav proces u svet je trebalo 120 do 150 godina. Na ovaj način Srbija se vraća na put kojim je, i to visoko kotirana, nekada išla. Naime, u Bačkom Petrovcu je osnovana Prva zemljoradničko-kreditna zadruga u današnjoj Srbiji 1846. godine (Vojvodina se u to vreme nalazila u Austro-ugarskoj). To je bila i treća zadruga u svetu (prva je osnovana samo dve godine ranije, 1844. godine u Roždelu (Engleska), a druga u Sobotištu u Slovačkoj 1845. godine.

